

De avifaunistische betekenis van de kleiputten bij de Noordberg

B. J. HOOGERS.

(V.W.G. afd. Wageningen)

De plassen in de uiterwaarden bij de Noordberg te Renkum zijn ontstaan door uitgravingen van klei ten behoeve van de steenfabrieken (fig. 1). Enkele van deze plassen groeiden dicht met Riet, Lisdodde en Mattebies, terwijl in de loop van de jaren een hoog wilgenbestand ontstond, waarvan enkele bomen hier en daar een ouderdom bereiken van bijna 40 jaar. Landschappelijk zijn deze plassen met hun begroeiingen een ware parel in dit uiterwaardgebied, dat aan de zuidzijde wordt geflankeerd door de steeds weer van aanblik wisselende Rijn, aan de noordzijde door de met opgaand loofhout begroeide helling van de Noordberg, terwijl het naar het oosten een uitzicht geeft op het kasteel Doorwerth. Ook voor de avifauna is deze oase van rust een waar lustoord, niet alleen voor de broedvogels, maar ook voor vele doortrekkers die hun verre reis even onderbreken om hier te pleisteren. Het gebied is niet zo zeer bekend om de aantallen per soort, maar wel om het grote aantal soorten. In mei en ook in de nazomer, wanneer een deel der broedvogels er nog is en doortrekkers er pleisteren, is een aantal van meer dan 50 soorten geen uitzondering.

In de winter en het vroege voorjaar zijn het vooral eenden, Meerkoeten en zaagbekken die het vogelaspect bepalen. In tabel 1 worden van enkele soorten de hoogste aantallen vermeld gedurende de winter (okt. t/m febr.) en in het voorjaar (maart

t/m mei) in de jaren 1954 t/m 1964. De maand waarin het optimum bereikt wordt, is met een Romeins cijfer weergegeven.

De volgende interessante soorten werden slechts sporadisch waargenomen.

Bergeend: in 1952 1 ex. op 22/1 (Thijssen); in 1956 1 ex. op 8/9 en 9/9; in 1965 1 ex. op 8/5 en 13/5 en 2 ex. op 22/5. Op 26/6 werden 9 donsjongen waargenomen. Hiermede is een broedgeval voor 1965 bevestigd.

Brilduiker: in 1955 5 ex. op 2/4; in febr./mrt. 1965 16 ex. in het Rijn gedeelte dat de Noordberg begrenst; in 1957 1 ♂ op 13/6; in 1959 5 ex. op 28/2; in 1962 6 ex. op 10/3; in 1963 11 ex. op 13/1, 4 ex. op 3/3 en 2 ex. op 22/7.

Krakeend: in 1943 2 ♂ ♂ en 1 ♀ op 20/3 (Kolvoort, Renssen); in 1954 2 ♂ ♂ en 1 ♀ op 4/4 (Steenman e.a.); in 1958 1 ex. op 24/5 (Renssen), en voorts in juni en augustus van dat zelfde jaar geregeld 1

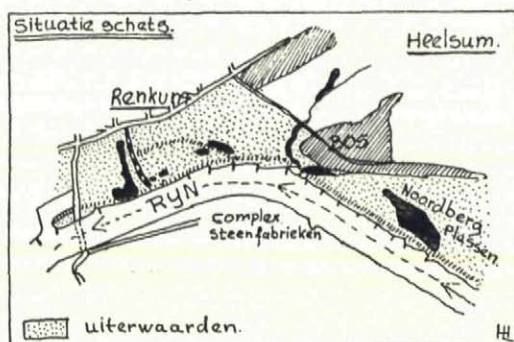

Fig. 1. Overzichtskaartje.

Tabel 1. Aantallen van enige vogelsoorten gedurende winter en voorjaar.

oktober t/m februari										maart t/m mei												
1955 1956	56/ /57	57/ /58	58/ /59	59/ /60	60/ /61	61/ /62	62/ /63	63/ /64	64/ /65		1954	'55	'56	'57	'58	'59	'60	'61	'62	'63	'64	'65
15	2	25	40	26	28	9	35	-	3	Grote zaagbek	9	12	5	5	25	30	45	11	11	3	2	1
II	II	I	II	II	II	I	I	-	II		IV	III /IV	IV	IV	IV	III	III	III	III	III /IV	III	III
100	60	45	80	80	108	150	70	79	90	Kuifeend	45	50	60	100	80	90	54	83	300	300	150	75
II	II	XI	II	II	I	II	I	II	II		IV	III /IV	IV /V	III	IV	IV	III	IV	III	III	III	III
30	60	50	90	50	70	44	30	28	20	Nonnetje	10	30	30	60	40	90	39	14	50	8	200	21
II	II	I	II	II	II	I	XII	II	II		III	III	II	III	III /IV	III	III	III	III	III	III	III
-	4	3	2	4	50	18	-	14	4	Pijlstaart	6	20	3	20	75	6	2	10	150	6	200	40
-	II	I	I	II	II	II	-	II	II		III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	IV
40	30	25	50	3	70	8	-	8	4	Smient	8	150	50	150	200	50	2	9	75	20	12	7
XII	II	XI	II	II	II	X	-	II	I/ /II		IV	III	IV	III	III	III	III	III	III	III	III	III
8	60	45	30	21	70	12	13	44	62	Tafeleend	8	12	15	50	75	30	73	19	200	96	100	52
X	II	XI	II	II	II	I	I	II	II		IV	III	III	III	III	III	III	III	III	IV	III	III
30	15	60	120	120	150	200	150	150	80	Wintertaling	60	20	16	100	100	100	19	50	100	30	80	40
X	II	I	I	X	II	I	XI	XI	X		III	III	IV	III	III /IV	III	IV	III	III	III	III	IV

N.B. De waarnemingen werden op willekeurige dagen gedaan, doch over het algemeen verscheidene malen per maand. Over de aantallen en de perioden waarin bepaalde soorten een optimum vertonen, verkrijgt men echter wel een globale indruk. In de wintermaanden, als de plassen dichtgevroren zijn en zelfs de Rijn bevroren is, zijn er in de regel geen watervogels aanwezig.

ex. (Kolvoort); in 1959 1 ex. op 9/9 en 11/9; in 1961 een paartje op 16/3; in 1964 2 ♀♀ en 1 ♂ op 17/3 (Jansen en Vink) en een paartje op 3/4 (Vink).

Middelste zaagbek: in 1960 1 ♀ op 2/2 (Dekhuijzen); in 1962 een paartje op 28/4 en 5/5; in 1963 1 ex. op 3/2 en 4/2, 2 ♀♀ op 3/3; in 1964 1 ♀ op 29/2.

Toppereend: in 1954 een paartje op 21/3 en 1 ex. op 28/3; in 1955 1 ex. op 20/3; in 1956 4 ex. op 19/2; in 1961 1 ♀ op 12/8; in 1962 1 ex. op 10/3; in 1963 1 ex. op 19/8 (Van Veen) en 1 ex. op 2/11.

Zwarte zeeëend: in 1963 3 ♀♀ over de Rijn bij de Noordberg vliegend in oostelijke richting.

Kuifeend, Tafeleend, Wintertaling en Nonnetje overzomerden een enkele maal of werden in de zomer een enkele maal gezien. Op 21/6 in 1959 werd door Dekhuijzen een Grote zaagbek waargenomen. Opvallend was het uitermate geringe aantal Grote zaagbekken in de winters van 1963/1964 en 1964/1965. Kleine en Wilde zwaan werden des winters nog al eens waargenomen, laatstgenoemde soort echter meer tijdens of na strenge winters. Slechts eenmaal werden beide soorten tezamen gezien. Grauwe ganzen, Kolganzen of Rietganzen worden slechts sporadisch gezien en indien aanwezig nog in gering aantal. Op de voor- en najaarstrek zijn het de steltlopers die er komen pleisteren, mits er slijkige terreinen aanwezig zijn. Watersnippen en Kleine plevieren kunnen dan een belangrijk deel van de avifauna uitmaken. Tabel 2 geeft een overzicht voor enkele soorten met de hoogste aantallen gedurende maart t/m juni en van juli t/m oktober, over een tijdsbestek van 10 jaar en meer.

Hieronder volgen enkele pleisteraars die in de loop der jaren zijn waargenomen.

Fuut: in 1964 20 baltsende ex. op 4/5.

Kuifduiker: in 1955 1 ex. op 13/11; in 1960 1 ex. op 6/3 en een dood ex. op 19/3. De korte oorpluimen waren reeds goed zichtbaar.

Geoorde fuut: in 1954 1 ex. op 24/5 (Beekhuizen, Steenman); in 1962 1 ex. op 18/8; in 1963 1 ex. op 25/8; in 1964 1 à 2 ex. op 4/4 en 8/4; in '65 1 ex. op 28/8.

Dodaars: wordt vooral op de voor- en najaarstrek waargenomen.

Aalscholver: in 1943 7 ex. op 28/10 (Vellenga); in 1960 1 ex. op 19/3, in 1961 1 ex. op 30/7; in 1963 1 ex. op 22/7; in 1964 3 ex. op 26/3 en 7 ex. op 4/4.

Blauwe reiger: geregeld voorkomend. Het aantal bereikt het optimum wanneer door droogte de plassen aan het slinken zijn.

Purperreiger: in 1955 1 ex. op 10/9 en 22/9; in 1956 1 ex. op 9/9; in 1958 1 ex. op 27/7 en 31/8 en 2 ex. op 13/9; in 1959 1 ex. op 3/4; in 1962 1 ex. op 2/6, 7/6 en 1/10; in 1963 1 ex. op 4/5, 20/4, 7/5, 10/8 en 8/9.

Roerdomp: in 1955 1 ex. op 15/7; voorts telkens 1 ex. in 1958 op 25/1; in 1960 op 26/3; in 1962 op 20/10 en 10/11; in 1963 op 10/8; in 1965 op 11/3.

Lepelaar: in 1959 1 ex. op 30/8 en 5/9 (Dekhuijzen e.a.).

Zwarte ooievaar: in 1964 1 ex. op 15/8.

Kraanvogel: in 1958 4 ex. overvliegend in oostelijke richting op 23/3; in 1960 om ongeveer 18.30 uur 21 pleisterende ex. op grasland op 22/3 (Woldendorp).

Porseleinhoen: in 1963 2 ex. op 8/6 en voorts 1 ex. op 18/8, 10/11, en 16/11; in 1964 1 ex. op 19/5 en 22/5 (Alders, Van Rossum); in 1965 1 ex. op 21/4 en 23/4.

Klein waterhoen: in mei 1954 1 ex.; in mei 1956 1 ex. (Beekhuizen, Steenman); in 1964 1 ex. op 16/5.

Kwartelkoning: in 1963 1 ex. op 30/5.

Bontbekplevier: in 1943 2 ex. op 15/8 en 22/8 en 3 ex. in september (Renssen, Vel-

Tabel 2. Aantallen van enige vogelsoorten in de periode van maart t/m oktober.

maart t/m juni												juli t/m oktober											
1954	'55	'56	'57	'58	'59	'60	'61	'62	'63	'64	'65		1954	'55	'56	'57	'58	'59	'60	'61	'62	'63	'64
5 V	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 VI	1 V	Bosruiter	-	1 VIII	1 VII	-	5 IX	2 VII	4 VII	1 VIII /IX	7 VIII	2 VIII	8 VIII
3 V	-	2 V	2 V	6 V	1 V/ VI	1 VI	-	3 VI	1 V	1 V	2 V	Groenpootruiter	-	1 VII /IX	8 VIII	1 VII	1 VII	15 IX	4 VIII	2 IX	2 VIII	1 VIII	12 VIII
20 III	15 IV	10 IV	4 IV	30 IV	12 IV	30 III	12 VI	6 IV	12 V	48 III	17 VI	Grutto	-	2 VIII	25 VII	6 VII	100 VII	13 VII	20 VI	1 VIII	-	-	11 VIII
10 IV	-	2 V	-	30 IV	2 V	9 V	1 IV	-	-	6 IV	1 III	Kemphaan	-	-	-	-	-	1 VII	2 VII	4 VII	-	5 VIII	5 VIII
* III	* III	* III	1000 III	200 IV	300 III	1000 III	500 III	1000 III	225 VI	1350 III	500 VI	Kievit	150 X	200 X	* X	200 X	300 X	300 VIII	500 VII	1000 VIII	500 VII	800 XI	350 VIII
3 V	2 IV	2 V	2 VI	2 VI	3 VI	7 VI	-	2 IV	1 V	1 VI	10 V	Kleine plevier	-	-	-	4 VII	7 VII	6 IX	24 VII	-	-	-	10 VIII
3 V	3 V	10 V	2 V	10 V	4 V	13 V	3 IV	5 V	3 V	6 V	2 V	Oeverloper ¹⁾	3 VIII	4 VIII	11 VII	5 VII	17 VIII	19 VIII	16 VII	35 VIII	3 VII	5 VIII	14 VIII
6 III	4 IV	4 IV	4 VI	9 VI	6 VI	12 VI	9 VI	2 VI	2 IV	2 IV	2 IV	Tureluur	-	1 VIII	15 VII	1 VII	9 VII	6 VII	8 VII	3 VIII	4 VII	1 VIII	13 VIII
2 IV	3 III	5 III	14 III	30 IV	40 III	3 IV	25 IV	11 IV	5 IV	8 IV	6 IV	Watersnip	20 IX	20 VIII	40 VIII	12 X	75 IX	52 IX	39 VIII	60 VIII	100 X	8 VIII	11 VIII
-	-	1 V	1 VI	2 VI	2 VI	2 VI	-	3 VI	-	-	2 VI	Witgatje	1 X	2 VIII	2 VII	1 VII	3 VIII	4 VIII	6 VIII	4 IX	3 VII	3 VIII	8 VIII
3 III	-	2 V	-	-	7 III	5 III	3 III	-	1 III	2 III	1 III	Wulp	-	-	1 VII	-	1 VII	3 VIII	4 VIII	-	-	3 IX	14 IX
-	-	-	-	-	-	3 VI	-	-	-	-	2 IV	Zwarte ruiter	1 X	3 VIII	-	-	8 VIII	15 X	-	3 VIII	13 X	1 IX	10 VIII

* Het aantal niet geschat, doch belangrijk meer dan 100.

¹⁾ Meegeteld zijn ook die exemplaren, die langs de aangrenzende Rijn werden geobserveerd.

lenga) en 2 ex. op 3/10 (id.); in 1944 1 ex. op 27/5 en 23/7 (Renssen, Kolvoort); in september 1952 1 ex. (Zandstra); in augustus 1964 1 ex. (Vink).
Zilverplevier: in 1943 2 ex. op 12/9 (Kolvoort, Renssen); in 1963 1 ex. op 30/11.
Poelsnip: in 1960 1 ex. op 7/5.
Houtsnip: in 1964 1 ex. op 27/11 en 28/11 (Alders).
Bokje: in 1954 1 ex. op 28/3; in 1961 1 ex. op 6/5 en 20/3 en 2 ex. op 14/10; in 1962 1 ex. op 3/11 en 7/11.
Regenwulp: in 1956 4 ex. op 6/5; in 1959 2 ex. op 14/5.
Kleine strandloper: in 1959 2 ex. op 9/9.
Temminck's strandloper: in 1943 1 ex. op 12/9 (Kolvoort, Renssen); in 1959 1 ex. op 4/8. In beide gevallen liet de vogel een krekelachtig geluid horen.
Gestreepte strandloper: in 1959 1 ex. op 14/5 en 15/5. De kenmerken, zoals die in de diverse vogelboeken beschreven zijn, klopten volkomen. Het vliegen als van een snip, het typische schelle geluid, met dat van geen andere steltloper te verwarren, waren zeer karakteristiek. Een Oeverloper, die ter vergelijking aanwezig was, bleek iets groter te zijn.
Bonte strandloper: in 1943 2 ex. op 5/8 (Vellenga) en 2 ex. op 10/10 (Kolvoort); in 1952 1 ex. in september; in 1959 7 ex. op 5/9 en 4 ex. op 8/10; in 1964 1 ex. op 21/3 en 27/3.
Krombekstrandloper: in 1959 1 à 2 ex. op 5/9 en 9/9.
Kluut: in 1959 2 ex. op 5/5; in 1960 2 ex. op 13/7.
Lachstern: in 1944 2 ex. op 16/7 (Renssen).
Noordse stern: in 1964 2 ex. op 20/6, 26/6 en 11/7.
Stormmeeuw: komt vrij geregeld voor.
Grote mantelmeeuw: in 1955 2 ex. op 2/3; in 1958 1 ex. op 4/1; in 1960 1 ex. op 4/8,

22/8, 8/10 en 12/12; in 1961 1 ex. op 7/1 en 5/2; in 1962 2 ex. op 13/1, 7 ex. op 17/2 en 13 ex. op 15/12; in 1963 1 ex. op 9/11; in 1964 1 ex. op 8/2, 4 ex. op 4/4, 1 ex. op 28/11, 12/12 en 19/12.
Britse kleine mantelmeeuw: in 1964 2 ex. op 22/2 en 1 ex. op 21/3.
Kleine mantelmeeuw: in 1963 1 ex. op 5/10 (Vink); in 1964 1 ex. op 25/1.
Ijsvogel: Tot de extreem strenge winter van 1962/1963 een regelmatig terugkerende gast op de voor- en najaarstrek en gedurende de winter. Daarna slechts een waarneming op 22/9 in 1963.
Sprinkhaanrietzanger: in 1960 1 ex. op 9/4 en 25/5 (De Wilde, Woldendorp).
Waterrietzanger: in 1959 1 ex. op 2/8 (Dekhuijzen); in 1960 1 ex. op 9/4.
Bonte vliegenvanger (noordelijke vorm): in 1965 1 ex. op 13/5.
Grote pieper: in 1960 1 ex. op 11/5 gevangen in een Japans nijlonnet en geringd (Woldendorp); in 1965 1 ex. op 21/7.
Waterpieper: Deze soort is in dit gebied niet erg zeldzaam. Meer dan eens werd in het voorjaar een ex. in bijna volledig zomerkleed waargenomen, waarbij de rose kleur van de borst opviel. In 1954 3 ex. op 28/3; in 1961 1 ex. op 1/4 en 5/4; in 1962 1 ex. op 27/11; in 1963 1 ex. op 9/11 en 21/12; in 1964 3 ex. op 8/2, 1 ex. op 17/3 en 8/4 en voorts enkele ex. op 7/11 en 19/12 (Dekhuijzen, Vink, Tombroek); in 1965 1 ex. op 13/4.
Oeverpieper: in 1962 enkele ex. op 29/12 en 31/12; in 1963 1 ex. op 13/1; in 1964 enkele ex. in december.
 Vooral buiten de broedtijd werden er in dit betrekkelijk kleine gebied een aantal roofvogelsoorten waargenomen o.a.;
Blauwe kiekendief: in 1947 1 ex. op 20/2.
Boomvalk: Vrij geregeld in de nazomer, 1 tot 3 ex. Vooral bij rustig, warm najaarsweer kan de jachtmethodiek van deze

sierlijke roofvogel bestudeerd worden. Soms duikt een ex. snel omlaag vlak voor de verraste waarnemer. Een andere keer wordt een of ander insekt achterna gezeten, waarbij de vogel plotseling afremt, snel omhoog klimt, om met de klauwen het door de lucht omhoog gedreven insekt te grijpen.

Bruine kiekendief: vrij geregelde gast op voor- en najaarstrek, die er vooral in de nazomer enige tijd kan pleisteren.

Buizerd: geregeld terugkerende wintergast, 1 tot 3 ex.

Ruigpootbuizerd: in 1955 2 ex. op 27/2; in 1963 1 ex. op 7/9.

Schreeuwarend: in 1964 1 ex. op 23/9. Deze waarneming mag wel als zeker worden beschouwd, doordat dit ex. gedurende meer dan drie kwartier in zijn gedragingen gevolgd kon worden. Toen de vogel met vrij snelle vleugelslag, hoog vanuit het oosten kwam overvliegen, dacht ik direct aan een Visarend, maar het ontbreken van de witte ondervleugels en de witte kop sloot deze soort uit. Door een Kievit fel geattaqueerd vloog hij aanvankelijk het gebied voorbij, keerde gelukkig toch weerom en zeilde naar de bergrand om plotseling af te remmen, even stil te staan en omlaag te duiken. Soms duurde het enige tijd alvorens hij weer te voorschijn kwam. De zweeftocht werd af en toe onderbroken door een krachtige vleugelslag. Eenmaal dook hij onder een moeilijk te beschrijven geschreeuw met de bevederde poten omlaaggericht op een van schrik verstard Waterhoen. Vlak bij het hoen aangekomen trok de roofvogel weer op om al hoger te gaan en in noordelijke richting te verdwijnen.

Slangenarend: in 1955 1 ex. op 27/2. De manier van vliegen, het geheel witte vleugelpatroon, maakten de determinatie tot de genoemde soort wel aanvaardbaar. Een

lager vliegende Ruigpootbuizerd was ter vergelijking aanwezig. De zwevende vlucht was majestueus (De Bruin e.a.).

Slechtvalk: in 1943 1 ex. op 23/8 (Vellenga); in 1955 1 ex. op 9/10 en 1/11; in 1958 1 ex. op 18/1, 2 ex. op 25/1, 1 ex. op 13/9; in 1960 1 ex. op 17/9 en 29/10; in 1961 1 ex. op 4/3 en 26/3; in 1963 1 ex. op 2/4, 23/9 en 5/10.

Smelleken: in 1958 1 ex. op 18/1; in 1963 1 ex. op 20/10 (Van Huyzen); in 1964 1 ex. op 27/11 (Alders).

Sperwer: vrij geregeld op de najaarstrek.

Torenvalk: soms vrij geregeld waar te nemen. Meermalen kan men zien hoe de Torenvalk met de kop in de wind staat te „bidden“, al lager en lager zakt, om dan plotseling omlaag te duiken en meer dan eens met een muis in de klauwen weg te vliegen. Bij bladstil weer, wanneer de rook van een schoorsteen loodrecht omhoog gaat, constateerde ik dat de roofvogel een bijna loodrechte stand inneemt, waarbij hij in een horizontaal vlak de vleugels krachtig naar voren en achteren slaat.

Visarend: wordt op de voor- en najaarstrek vrij geregeld gezien en kan er vooral in de nazomer en de herfst gedurende lange tijd vertoeven. Wat is er mooier dan deze visvanger tegen een strakblauwe lucht te zien bidden boven de plassen met de witte kop schitterend in het zonlicht. Plotseling suist hij omlaag met de vleugels tegen het lichaam gedrukt, de bevederde poten omlaag gericht, om weldra geheel onder water te verdwijnen. Komt hij daarna weer boven, dan schudt hij met de vleugels, geeft de prooi met de snavel een paar houwen en vliegt dan vaak met zijn vis naar een baken langs de Rijn of een paaltje in het weiland. De prooi wordt ook in een machtige glijvlucht met de klauwen uit het water gepikt. Vaak werd geconstateerd dat de vogel begint met het

consumeren van de kop, misschien het lekkerste deel. Wanneer hij verontrust wordt en met de prooi wegvliegt, dan steekt de kop van de vis altijd naar voren, waarbij de met dolken voorziene tenen van de Visarend het visselijf omspannen. Na langdurig wachten kon ik, liggend achter een dijkje en verscholen tussen de wilgen, het consumeren van een vis gadeslaan. De vogel zat toen op een driehoekig baken langs de Rijn. Stukje voor stukje werd de vis over de punt naar voren geschoven, waarbij de ene poot de prooi en de andere de punt van het baken omspande, waarbij enige acrobatiek om de hoek kwam kijken. Tenslotte bleef de gehele graat over tot de staart aan toe en deze werd het laatst verorberd. Prooi-resten, zelfs schubben, werden niet terug gevonden. Een prooi, die ik de vogel afhandig maakte, werd later niet meer door hem teruggepakt.

Een andere Visarend liet echter wel schubben achter, zelfs de darmen werden blijkbaar versmaad. Kleine visjes worden in de lucht al vliegende doorgeslikt. In 1963 was er in september weinig vis voorhanden. Het duurde soms meer dan een uur voordat de Visarend een geslaagde duikvlucht ondernomen had.

Langedijk en Tjallingii zagen op 7 sept. 1963 dat een Visarend een zoogdier ving, vermoedelijk een rat. De prooi werd in de klauwen meegevoerd naar een paaltje. Spoedig vloog de arend echter weg zonder prooi. Prompt werden alle paaltjes afgezocht, maar van de prooi was geen spoor meer te vinden. Vermoedelijk zal de prooi nog levend geweest zijn en hebben weten te ontsnappen. Een tekort aan vis zal het menu van de vogel tijdelijk gewijzigd hebben. Op 14 sept. 1963 kon de in de Duitse literatuur genoemde „speelvlucht” gadeslagen worden. In een hel-

der blauwe lucht kwam de arend aanzeilen met sterk geknikte vleugels zonder deze te verroeren. Na een poosje zo onbeweeglijk rondgecirkeld te hebben, dwarrelde hij plotseling als een vallend blad een heel stuk omlaag om even daarna zijn normale vlucht te hervatten.

Zwarte wouw: in 1960 1 ex. op 26/3.

Voorts broeden er in dit gebied verscheidene soorten vogels. In 1949 bracht een paartje Steltkluten 3 jongen groot. In dat zelfde jaar broedde er ook een paartje Oeverlopers (Kluyver e.a.). De Steltkluut werd weer genoteerd in het voorjaar van 1950 (2 ex.) (Beekhuizen) en in 1954 van 23 t/m 25 mei (1 ex.); tot broeden kwam het toen niet. In 1958 broedden er 3 paartjes Kwakken. Deze soort werd weer genoteerd, zij het niet als broedvogel, in 1959, 1 ex. op 6/8, en in 1960, 1 ex. op 5/6 (Woldendorp); in 1965 werden 2 ex. gezien op 27/5 en 1 ex. op 28/5 en 30/5 (Alders, Van Rossum). Van 1955 tot en met 1959 broedde er het Wouwaapje; van 1944 tot 1962 het Visdiefje. De Zwarte stern broedde er van 1944 tot en met 1963; het hoogste aantal broedparen bedroeg 13. De Kleine plevier broedde er tot 1959 en in 1965. De Watersnip is hier een onregelmatig voorkomende broedvogel. Tot de geregeld voorkomende broedvogels behoren o.a. Bosrietzanger, Braamsluiper, Ekster, Fitis, Fuut, Gekraagde roodstaart (meer een bosrandvogel), Gele kwikstaart (de laatste jaren sterk in aantal achteruit gegaan), Grasmus, Grote karekiet, Grutto (als broedvogel sterk achteruit gegaan), Houtduif, Kievit, Kleine karekiet, Kneu, Meerkoet, Merel, Ransuil, Rietgors, Rietzanger, Scholekster, Slobeend, Tjiftjaf (afwezig in 1965), Tuinfluiter, Tureluur, Tortelduif, Veldleeuwrik, Vink, Waterhoen, Wielewaal, Winterkoning, Wilde

eend, Waterral, Zanglijster, Zomertaling en Zwartkoptuinfluter.

Ik hoop hiermede de lezer een indruk gegeven te hebben van de avifaunistische rijkdom van dit kleine, maar interessante gebied. Voor zover niet anders vermeld, berusten de gegevens op eigen waarne-

mingen. Het is niet de bedoeling geweest, alle waargenomen soorten op te sommen, maar wel om de belangrijkheid van dit terrein naar voren te brengen, te meer daar deze terreinen, c.q. landschappen, in deze omgeving schaars zijn en vanwege een verordening van Rijkswaterstaat niet meer gecreëerd mogen worden.

L i t t e r a t u u r

- B. J. Hoogers e.a., 1960. De avifauna van Wageningen en omstreken. Uitgave Vogelwerkgroep afd. Wageningen.
 B. J. Hoogers, 1957. De vogels van de plassen bij de Noordberg. D.L.N. jrg. 60.
 B. J. Hoogers, 1958. Kwakken bij Wageningen. D.L.N. jrg. 61.
 H. N. Kluyver en B. J. Hoogers, 1959. Broedende Kwakken bij Renkum. Ardea, N.O.U.
 Wilminck, 1949. Broedende Steltkluten bij de Noordberg. D.L.N. jrg. 52.

Roodborst, broedend in nestkast

J. M. DEKHUIJZEN-MAASLAND.

(V.W.G. afd. Wageningen)

Het is bekend dat de Roodborst op veel verschillende soorten plaatsen kan broeden. Hierbij worden ook nestkasten genoemd (1, 2).

Gedurende zes jaren nestkast-controle van 100 tot 200 verschillende soorten kasten in tuinen in Renkum en op Oranje Nassau's Oord te Wageningen heb ik echter slechts twee keer een nestkast, gebruikt door een Roodborst, gevonden. De heer H. Stel te Ede, die al jaren een groot aantal nestkasten controleert, heeft nog nooit een Roodborst in een kast gezien.

Beide gevallen, die ik waarnam, betroffen een kast, die dicht bij een huis in Renkum was opgehangen. In 1962 was het een gewone spreuwekast (een grote versie van de kast voor Koolmees en Roodstaart), gemaakt naar het voorbeeld uit de brochure van de Planteziektenkundige

Dienst te Wageningen (3), met een vlieg-gat van 46 mm doorsnede. In 1965 was het een grauwe-vliegenreukerkast met een open bakje en overstekend dak, eveneens volgens het model in genoemde brochure. In 1962 waren er twee broedsels na elkaar. Er zat op 23 april nestmateriaal, grasjes en mos, in de spreuwekast, waarvan het vlieggat 2.10 m boven de grond zat. Ongeveer op 22 mei moet het eerste ei door het roodborstwijfje gelegd zijn, op 31 mei en op 7 juni zat het op 6 eieren te broeden. Op 17 juni konden 5 jongen geremd worden, 1 ei was niet uitgekomen. De jongen zijn ongeveer op 24 juni uitgevlogen.

Vijf of zes dagen later werd het eerste ei van het volgende broedsel in deze kast gelegd. Op 7 juli zat de Roodborst te broeden. Op 24 juli werden 4 van de 5